

Quản lý nhà nước về truyền thông trên trang thông tin điện tử và mạng xã hội tại Thành phố Hồ Chí Minh hiện nay

Nguyễn Lê Văn*, Trần Viết Quang**

Nhận ngày 24 tháng 10 năm 2023. Chấp nhận đăng ngày 04 tháng 01 năm 2024.

Tóm tắt: Trong đời sống hiện đại, truyền thông, đặc biệt là truyền thông trên trang thông tin điện tử và mạng xã hội phát triển với tốc độ rất nhanh, tác động trực tiếp, mạnh mẽ đến mọi đối tượng và trên mọi lĩnh vực của đời sống xã hội. Từ đó đặt ra yêu cầu tăng cường hoạt động quản lý nhà nước về truyền thông. Bài viết luận giải những vấn đề quản lý nhà nước về truyền thông trên trang thông tin điện tử và mạng xã hội, đồng thời chỉ rõ, hoạt động quản lý nhà nước về truyền thông trên trang thông tin điện tử và mạng xã hội ở Thành phố Hồ Chí Minh, bên cạnh những kết quả đạt được vẫn còn những hạn chế, từ đó đề xuất các giải pháp nâng cao hiệu lực, hiệu quả quản lý nhà nước nhằm định hướng sự phát triển và bảo đảm môi trường thuận lợi cho sự phát triển của truyền thông.

Từ khóa: Quản lý nhà nước, trang thông tin điện tử, mạng xã hội, Thành phố Hồ Chí Minh.

Phân loại ngành: Chính trị học

Abstract: In modern life, communication, especially communication on E-Portals and social media, develops at a very fast speed directly and strongly affecting all subjects and in all areas of daily life. This poses a need to strengthen state management of communications. The article explains the issues of state management of communication on E-Portals and social media, and at the same time specifies state management activities of communication on E-Portals and social media in Hồ Chí Minh City, Vietnam, beside the achieved results, there have still been limitations. It proposes a number of solutions to improve the effectiveness and efficiency of state management to orient the development and ensure a favorable environment for the development of communication.

Keywords: State management, E-Portal, social media, Hồ Chí Minh City.

Subject classification: Political Science

1. Mở đầu

Sự phát triển với tốc độ rất nhanh của truyền thông nói chung và truyền thông trên trang thông tin điện tử và mạng xã hội đã ảnh hưởng nhiều mặt đến đời sống xã hội. Bên cạnh những tác động tích cực, truyền thông cũng có những tác động tiêu cực nếu thông tin, hình ảnh truyền đi mang tính xấu, độc và đối tượng tiếp nhận không có khả năng phân tích, chất lọc thông tin. Từ đó, đòi hỏi phải có những định hướng trong hoạt động truyền thông, tăng cường quản lý nhà nước về truyền thông để vừa bảo đảm đúng về chính sách, pháp luật, vừa khuyến khích, phát huy được mặt tích cực của truyền thông trên trang thông tin điện tử và mạng xã hội.

* Sở Thông tin và Truyền thông Thành phố Hồ Chí Minh.

** Trường Đại học Vinh.

Email: quangdhv@yahoo.com.vn

Thành phố Hồ Chí Minh là một trung tâm kinh tế, chính trị, văn hóa, khoa học lớn của Việt Nam. Các lĩnh vực kinh tế, giáo dục, thể thao, giải trí, truyền thông của Thành phố đều giữ vị thế hàng đầu trong cả nước. Chính vì vậy, cần nghiên cứu, làm rõ thực trạng quản lý nhà nước về truyền thông, trong đó có truyền thông trên trang thông tin điện tử và mạng xã hội ở Thành phố Hồ Chí Minh, từ đó đề ra các giải pháp nâng cao hiệu lực, hiệu quả quản lý nhằm làm cho truyền thông phát triển lành mạnh, đáp ứng yêu cầu phát triển kinh tế - xã hội và nhu cầu thông tin của người dân.

Bài viết sử dụng dữ liệu sơ cấp và thứ cấp liên quan đến truyền thông và quản lý nhà nước về truyền thông ở Việt Nam và Thành phố Hồ Chí Minh, được thu thập từ các nguồn khác nhau như: các văn bản của Đảng, Nhà nước, Đảng bộ và Ủy ban nhân dân Thành phố Hồ Chí Minh; các sách, báo và bài viết trên mạng Internet. Việc tiếp cận địa bàn nghiên cứu và thực hiện các cuộc khảo sát, điều tra được tiến hành để phân tích, đánh giá thực trạng hoạt động quản lý nhà nước về truyền thông trên trang thông tin điện tử và mạng xã hội ở Thành phố Hồ Chí Minh, từ đó đề xuất, luận giải các giải pháp tăng cường hoạt động quản lý nhà nước về truyền thông trên lĩnh vực này.

2. Một số vấn đề quản lý nhà nước về truyền thông trên trang thông tin điện tử và mạng xã hội

Truyền thông là hoạt động trao đổi và chia sẻ thông tin giữa các cá nhân, tổ chức, nhóm và cộng đồng xã hội nhằm gia tăng sự hiểu biết, thay đổi nhận thức, điều chỉnh thái độ và hành vi xã hội. Truyền thông có chức năng truyền thông tin, định hướng dư luận xã hội; chức năng giám sát, phản biện xã hội; chức năng tư tưởng, văn hóa, giáo dục, giải trí; chức năng kinh tế, dịch vụ... Đây là hoạt động thiết yếu, đóng vai trò rất quan trọng trong đời sống xã hội hiện đại. Thông qua các phương tiện đa dạng, truyền thông tác động trực tiếp, mạnh mẽ đến mọi đối tượng và trên các lĩnh vực của đời sống xã hội.

Tùy theo từng góc độ xem xét, phạm vi tác động, truyền thông được chia thành nhiều loại hình khác nhau: truyền thông cá nhân, truyền thông nhóm và truyền thông đại chúng. Căn cứ vào kênh chuyển tải thông điệp và phương thức tiến hành, truyền thông được chia thành truyền thông trực tiếp và truyền thông gián tiếp. Truyền thông trực tiếp là hoạt động truyền thông có sự tiếp xúc trực tiếp mặt đối mặt giữa những người tham gia truyền thông. Truyền thông gián tiếp là loại hoạt động truyền thông được thực hiện chủ yếu thông qua các phương tiện truyền thông như: báo chí, phát thanh, truyền hình, điện thoại, email, trang thông tin điện tử, mạng xã hội...

Trang thông tin điện tử (website) là hệ thống thông tin dùng để thiết lập một hoặc nhiều trang thông tin được trình bày dưới dạng ký hiệu, số, chữ viết, hình ảnh, âm thanh và các dạng thông tin khác phục vụ cho việc cung cấp và sử dụng thông tin trên Internet (Chính phủ, 2013).

Theo Điều 20, Nghị định 72/2013/NĐ-CP của Chính phủ, “Trang thông tin điện tử được phân loại như sau:

1. *Báo điện tử* dưới hình thức trang thông tin điện tử.
2. *Trang thông tin điện tử tổng hợp* là trang thông tin điện tử của cơ quan, tổ chức, doanh nghiệp cung cấp thông tin tổng hợp trên cơ sở trích dẫn nguyên văn, chính xác nguồn tin chính thức và ghi rõ tên tác giả hoặc tên cơ quan của nguồn tin chính thức, thời gian đã đăng, phát thông tin đó.

3. *Trang thông tin điện tử nội bộ* là trang thông tin điện tử của cơ quan, tổ chức, doanh nghiệp cung cấp thông tin về chức năng, quyền hạn, nhiệm vụ, tổ chức bộ máy, dịch vụ, sản phẩm, ngành nghề và thông tin khác phục vụ cho hoạt động của chính cơ quan, tổ chức, doanh nghiệp đó và không cung cấp thông tin tổng hợp.

4. *Trang thông tin điện tử cá nhân* là trang thông tin điện tử do cá nhân thiết lập hoặc thiết lập thông qua việc sử dụng dịch vụ mạng xã hội để cung cấp, trao đổi thông tin của chính cá nhân đó, không đại diện cho tổ chức hoặc cá nhân khác và không cung cấp thông tin tổng hợp.

5. *Trang thông tin điện tử ứng dụng chuyên ngành* là trang thông tin điện tử của cơ quan, tổ chức, doanh nghiệp cung cấp dịch vụ ứng dụng trong lĩnh vực viễn thông, công nghệ thông tin, phát thanh, truyền hình, thương mại, tài chính, ngân hàng, văn hóa, y tế, giáo dục và các lĩnh vực chuyên ngành khác và không cung cấp thông tin tổng hợp”.

Theo khoản 22, Điều 3, Nghị định 72/2013/NĐ-CP của Chính phủ: “Mạng xã hội (social network) là hệ thống thông tin cung cấp cho cộng đồng người sử dụng mạng các dịch vụ lưu trữ, cung cấp, sử dụng, tìm kiếm, chia sẻ và trao đổi thông tin với nhau, bao gồm dịch vụ tạo trang thông tin điện tử cá nhân, diễn đàn (forum), trò chuyện (chat) trực tuyến, chia sẻ âm thanh, hình ảnh và các hình thức dịch vụ tương tự khác”. Người dùng thường truy cập các dịch vụ truyền thông mạng xã hội thông qua các ứng dụng web trên máy tính hoặc các dịch vụ cung cấp chức năng phương tiện truyền thông mạng xã hội cho thiết bị di động (điện thoại thông minh, máy tính bảng).

Mạng xã hội trở thành kênh thông tin rất quan trọng trong hoạt động của các cơ quan đảng, nhà nước, các doanh nghiệp, tổ chức và cá nhân. Thông qua mạng xã hội, các chủ trương, đường lối của Đảng, chính sách, pháp luật của Nhà nước, các thông tin về tình hình kinh tế - xã hội được cập nhật, phổ biến tới người dân một cách kịp thời, hiệu quả. Với các chức năng như: gọi video, livestream, chat nhóm tiện ích, nhắn tin, gửi ảnh nhanh chóng, xem nhật ký bạn bè, đăng tin, bài, hình ảnh..., mạng xã hội là phương tiện giúp người sử dụng bày tỏ quan điểm cá nhân, chia sẻ kiến thức, kinh nghiệm sống, nêu gương người tốt, việc tốt để mọi người học tập và làm theo; hoặc phản ánh những tiêu cực, bất hợp lý, những hành vi vi phạm pháp luật của tổ chức, cá nhân để cơ quan chức năng của Nhà nước xử lý theo quy định pháp luật. Đối với doanh nghiệp, có thể quảng cáo, đăng tin tuyển dụng, kinh doanh trên mạng xã hội, nhờ đó tiết kiệm chi phí, thời gian, sức lao động và bảo đảm thân thiện với môi trường. Thông qua mạng xã hội, các cá nhân, tổ chức được kết nối với nhau, từ đó có thể chia sẻ, cập nhật tin tức, trao đổi thông tin, tìm kiếm việc làm, giải quyết công việc hàng ngày, giao lưu, kết nối bạn bè, gia đình, cộng đồng, mở rộng quan hệ, hội nhập quốc tế.

Cũng như mọi loại hình truyền thông khác, truyền thông trên trang thông tin điện tử và mạng xã hội tất yếu phải có sự quản lý của Nhà nước. Nói đến quản lý nhà nước đối với truyền thông là nói đến những hoạt động của bộ máy nhà nước nhằm đảm bảo để truyền thông phát triển, thực hiện và phát huy chức năng, vai trò của mình, đáp ứng nhu cầu cá nhân và xã hội. Trong xu thế hội nhập quốc tế và sự phát triển rất nhanh của thông tin và truyền thông, quản lý nhà nước đối với hoạt động truyền thông ngày càng có ý nghĩa quan trọng để định hướng, bảo đảm truyền thông phát huy tốt vai trò của mình.

Quản lý nhà nước về truyền thông là hoạt động quản lý theo lĩnh vực, là chức năng của hoạt động quản lý hành chính nhà nước. Chủ thể quản lý nhà nước về truyền thông là Chính phủ, các cơ quan của Chính phủ ở cấp Trung ương và Ủy ban nhân dân các cấp,

trong đó, Chính phủ thống nhất quản lý nhà nước về truyền thông; Bộ Thông tin và Truyền thông chịu trách nhiệm trước Chính phủ thực hiện quản lý nhà nước về truyền thông; Các Bộ, cơ quan ngang Bộ trong phạm vi nhiệm vụ, quyền hạn của mình có trách nhiệm phối hợp với Bộ Thông tin và Truyền thông thực hiện quản lý nhà nước về truyền thông; Ủy ban nhân dân cấp tỉnh trong phạm vi nhiệm vụ, quyền hạn của mình có trách nhiệm quản lý nhà nước về truyền thông tại địa phương. Đối tượng quản lý nhà nước về truyền thông là các hoạt động truyền thông; các tổ chức, cá nhân hoạt động trong lĩnh vực truyền thông.

Quản lý nhà nước về truyền thông, trong đó có truyền thông trên trang thông tin điện tử và mạng xã hội bao gồm các hoạt động chủ yếu như: chỉ đạo và tổ chức thực hiện chiến lược, quy hoạch, kế hoạch phát triển truyền thông; ban hành và tổ chức thực hiện các văn bản quy phạm pháp luật về truyền thông; cung cấp và quản lý thông tin; đào tạo, bồi dưỡng nguồn nhân lực quản lý; thanh tra, kiểm tra và xử lý vi phạm pháp luật về truyền thông.

3. Thực trạng quản lý nhà nước về truyền thông trên trang thông tin điện tử và mạng xã hội ở Thành phố Hồ Chí Minh

Thời gian qua, nhìn chung hoạt động cung cấp và sử dụng thông tin trên trang thông tin điện tử, mạng xã hội và các dịch vụ nội dung thông tin, truyền thông khác trên mạng Internet đối với đời sống kinh tế, văn hóa, xã hội, an ninh, quốc phòng... trên địa bàn Thành phố Hồ Chí Minh tương đối ổn định và theo đúng định hướng. Số lượng cá nhân, tổ chức, doanh nghiệp tham gia cung cấp nội dung số, nội dung thông tin nói chung và cung cấp dịch vụ có liên quan đến mạng xã hội, thông tin trên trang thông tin điện tử ngày càng tăng. Trung bình mỗi năm Việt Nam đưa vào sử dụng hơn 10.000 tên miền, riêng Thành phố Hồ Chí Minh chiếm hơn 50% (Ủy ban nhân dân Thành phố Hồ Chí Minh, 2022). Cùng với trang thông tin điện tử, mạng xã hội với khả năng tương tác cao, độ bao phủ rộng, sử dụng thuận tiện đã thu hút được đông đảo người sử dụng ở Việt Nam và Thành phố Hồ Chí Minh. Theo số liệu của “We are social” - một doanh nghiệp toàn cầu chuyên nghiên cứu về truyền thông kỹ thuật số, đến đầu năm 2023, Việt Nam có 77,93 triệu người dùng Internet, chiếm 79,1% tổng dân số. Ngoài ra, số lượng người dùng mạng xã hội cũng đạt con số 70 triệu, tương đương với 71% tổng dân số. Tổng số kết nối di động đang hoạt động là 161,6 triệu, tương đương với 164,0% tổng dân số (*Báo cáo Marketing của We Are Social 2023 có gì mới?*, 2023).

Trang thông tin điện tử và mạng xã hội là kênh phổ biến, tuyên truyền các chủ trương của Đảng, chính sách, pháp luật của Nhà nước; quảng bá, giới thiệu về tình hình phát triển kinh tế - xã hội cũng như cuộc sống của người dân Thành phố. Đây là kênh tương tác hiệu quả với công chúng, giúp thu nhận thông tin phản hồi để nắm bắt và định hướng dư luận xã hội. Trang thông tin điện tử và mạng xã hội còn là phương tiện cổ vũ, tập hợp quần chúng hưởng ứng các sự kiện lớn của thành phố, đất nước, đồng thời là phương tiện hiệu quả trong việc phản bác các quan điểm sai trái, góp phần bảo vệ nền tảng tư tưởng của Đảng, củng cố niềm tin đối với Đảng và sự nghiệp cách mạng do Đảng lãnh đạo.

Tuy nhiên, với số lượng công chúng lớn, nhiều tài khoản ảo, nặc danh, gây nhiều khó khăn cho công tác quản lý. Việc ai cũng có thể trở thành người cung cấp thông tin trên mạng xã hội khiến cho tình trạng tin giả, tin sai lệch xuất hiện phổ biến với các hình thức ngày càng tinh vi, gây nhiễu loạn các nguồn tin chính thống. Từ việc dễ bị lôi kéo bởi tâm lý “đám đông” của nhiều công chúng có thể tạo ra hiệu ứng “tẩy chay”, “ném đá” hoặc phản đối các chủ trương, chính sách dù chưa hiểu rõ đúng - sai. Mạng xã hội đặt ra

bài toán đối với công tác bảo mật thông tin, đặc biệt với những thông tin là bí mật quốc gia. Tình trạng tổ chức, cá nhân lợi dụng mạng xã hội để nói xấu, công kích, bôi nhọ tổ chức, xúc phạm danh dự, nhân phẩm cá nhân; thông tin thiếu chuẩn mực đạo đức, trái thuần phong mỹ tục; quảng cáo, thông tin sai sự thật về sản phẩm đã ảnh hưởng tiêu cực, gây nhiều hệ lụy cho xã hội.

Sự phát triển rất nhanh của Internet và các phương tiện truyền thông xã hội ở Việt Nam trong 2 thập niên đầu của thế kỷ XXI vừa tạo ra cơ hội cho sự phát triển kinh tế - xã hội, vừa đặt ra những thách thức đối với sự ổn định xã hội, làm cho công tác quản lý nhà nước về truyền thông gặp nhiều khó khăn. Trong bối cảnh đó, công tác quản lý nhà nước về thông tin, truyền thông ở Thành phố Hồ Chí Minh luôn được chú trọng và đạt được những kết quả nổi bật trên nhiều mặt như:

Thứ nhất, công tác chỉ đạo và tổ chức thực hiện chiến lược, quy hoạch, kế hoạch phát triển truyền thông. Trong quá trình lãnh đạo, chỉ đạo thực hiện nghị quyết Đại hội lần thứ XIII của Đảng và nghị quyết đại hội đảng các cấp, Đảng bộ Thành phố Hồ Chí Minh rất coi trọng công tác thông tin, truyền thông; quán triệt và triển khai thực hiện nhiệm vụ “tăng cường quản lý và phát triển các loại hình truyền thông, thông tin trên Internet” được đề ra trong Văn kiện Đại hội lần thứ XIII của Đảng; chỉ đạo phổ biến, quán triệt Công văn số 990-CV/BTGTW ngày 19/7/2021 của Ban Tuyên giáo Trung ương về việc tăng cường công tác chỉ đạo, định hướng, quản lý thông tin trên mạng xã hội và các loại hình truyền thông khác trên Internet trong toàn Đảng bộ, nhất là đối với những cấp ủy đảng của các cơ quan thông tin, truyền thông. Trước bối cảnh tình hình thế giới và trong nước diễn biến nhanh chóng, phức tạp, khó lường, Hội nghị Ban Chấp hành Đảng bộ Thành phố Hồ Chí Minh lần thứ 20 (khóa XI) kêu gọi toàn hệ thống chính trị, các tầng lớp nhân dân, cộng đồng doanh nghiệp, các tổ chức, cá nhân tiếp tục đoàn kết, chung sức đồng lòng vượt mọi thử thách, quyết tâm thực hiện hoàn thành các mục tiêu, nhiệm vụ đề ra với tinh thần “thành phố vì cả nước, cùng cả nước”. Hội nghị chỉ đạo triển khai một số công tác trọng tâm, trong đó có công tác truyền thông, chỉ rõ: “Công tác truyền thông phải phản ánh đúng, đầy đủ tình hình thành phố, tạo sức mạnh tổng hợp trên địa bàn thành phố, sự ủng hộ của người dân trong và ngoài nước” (Đảng bộ thành phố Hồ Chí Minh, 2023). Công tác quản lý nhà nước về truyền thông phải được thực hiện nghiêm túc, đảm bảo môi trường thông tin lành mạnh, phục vụ hiệu quả dưới sự lãnh đạo, chỉ đạo, điều hành của cấp ủy, chính quyền các cấp.

Thứ hai, cung cấp và quản lý thông tin trên trang thông tin điện tử và mạng xã hội. Thời gian qua, chính quyền Thành phố Hồ Chí Minh đã có những nỗ lực vượt bậc trong việc cải thiện mối quan hệ với người dân, tích cực xây dựng mô hình “Chính quyền thân thiện”. Chính quyền thành phố cũng là một trong những đơn vị đầu tiên trong cả nước thực hiện thay đổi cách làm việc, tiếp xúc với người dân thông qua mạng xã hội. Chương trình livestream “Dân hỏi - Thành phố trả lời” đã nhận được sự ủng hộ và sự hưởng ứng, đón nhận của người dân Thành phố Hồ Chí Minh. Khách mời tham gia chương trình trả lời trực tiếp với người dân gồm 28 đại diện lãnh đạo cơ quan chính quyền thành phố, trong đó, có 5 lãnh đạo thành phố, 7 lãnh đạo từ ủy ban nhân dân các quận, huyện và Thành phố Thủ Đức và 18 đại diện từ lãnh đạo sở, ban, ngành.

Đài Truyền hình Thành phố Hồ Chí Minh thực hiện sản xuất và phát sóng chương trình “Đối thoại lãnh đạo thành phố: Dân hỏi chính quyền trả lời” từ sự phối hợp với Thường trực

Hội đồng nhân dân Thành phố, Sở Thông tin và Truyền Thông trên kênh HTV9 và trên nền tảng mạng xã hội Facebook của Hội đồng nhân dân Thành phố, Sở Thông tin và Truyền Thông, Trung tâm Báo chí thành phố.

Chương trình đối thoại giữa chính quyền và người dân thành phố thông qua mạng xã hội và trang thông tin điện tử đã cung cấp kịp thời những thông tin chính thống để định hướng dư luận, nhất là đối với những vấn đề nhạy cảm, phức tạp. Chương trình đã tận dụng sức mạnh, sự lan tỏa của mạng xã hội, giúp lãnh đạo thành phố lắng nghe, đối thoại, giải đáp trực tiếp các câu hỏi của người dân về các vấn đề liên quan trên tất cả các lĩnh vực của đời sống xã hội.

Thứ ba, công tác quản lý, thực hiện cấp phép đối với các trang thông tin điện tử và mạng xã hội. Thời gian qua, với chức năng tham mưu giúp Ủy ban nhân dân Thành phố quản lý nhà nước về thông tin và truyền thông trên địa bàn, Sở Thông tin và Truyền thông Thành phố Hồ Chí Minh đã thực hiện các nhiệm vụ: tiếp nhận, thẩm định và cấp, thu hồi, sửa đổi, bổ sung, gia hạn giấy phép thiết lập trang thông tin điện tử tổng hợp cho các tổ chức, doanh nghiệp theo quy định của pháp luật hiện hành; chủ trì, phối hợp với các cơ quan liên quan tổ chức kiểm tra thực tế điều kiện kỹ thuật của các doanh nghiệp cung cấp dịch vụ trò chơi điện tử; công khai danh sách các điểm cung cấp dịch vụ trò chơi điện tử công cộng được cấp và bị thu hồi giấy chứng nhận đủ điều kiện điểm cung cấp dịch vụ trò chơi điện tử công cộng; cập nhật danh sách các trò chơi điện tử trên mạng đã được cấp phép và bị thu hồi quyết định phê duyệt nội dung, kịch bản; chủ trì, phối hợp với Ủy ban nhân dân cấp huyện quản lý, thống kê, báo cáo tình hình hoạt động của các điểm truy cập Internet công cộng và điểm cung cấp dịch vụ trò chơi điện tử trên mạng ở địa bàn theo quy định của pháp luật; giám sát, thanh tra, kiểm tra, xử lý theo thẩm quyền các vi phạm của các tổ chức, cá nhân hoạt động quảng cáo trên môi trường mạng tại địa phương theo thẩm quyền. Theo thống kê, từ năm 2010-2021, tổng số trang thông tin điện tử tổng hợp được cấp giấy phép hoạt động là 986 trang, trong đó có 640 trang đang hoạt động và 346 trang ngừng hoạt động, số trang mạng xã hội trên địa bàn thành phố đến nay là 450 giấy phép. Giai đoạn năm 2014-2021, Thành phố Hồ Chí Minh đã xác nhận đăng ký hoạt động trò chơi điện tử công cộng trên mạng cho 175 cá nhân, tổ chức kinh doanh trên địa bàn (Ủy ban nhân dân Thành phố Hồ Chí Minh, 2022).

Thứ tư, công tác thanh tra, kiểm tra, xử lý các vi phạm pháp luật trên không gian mạng. Thời gian qua, một số hoạt động trên mạng xã hội, diễn hình như hoạt động quảng cáo trên môi trường mạng của cá nhân, tổ chức, doanh nghiệp tại Thành phố Hồ Chí Minh có một số dấu hiệu vi phạm Luật Quảng cáo như: quảng cáo sai sự thật, quảng cáo sử dụng hình ảnh - thương hiệu của cá nhân, tổ chức khác; quảng cáo vi phạm về sở hữu trí tuệ; quảng cáo game - trò chơi điện tử mang tính chất bạo lực; quảng cáo vi phạm đến văn hóa, thuần phong mỹ tục; quảng cáo kinh doanh rượu, thuốc lá, thuốc chữa bệnh, mỹ phẩm, thực phẩm chức năng chưa được cấp phép lưu hành online; quảng cáo sản phẩm dự án đất nền, bất động sản chưa được cấp có thẩm quyền phê duyệt đầu tư hoặc quảng cáo bán các dự án không tồn tại trên thực tế... Nhằm tăng cường quản lý, xử lý vi phạm đối với loại hình này, Ủy ban nhân dân Thành phố đã chỉ đạo Sở Thông tin và Truyền thông tăng cường phối hợp với các cơ quan quản lý chuyên ngành như: văn hóa, y tế, xây dựng, nông nghiệp nông thôn... thẩm định, đánh giá nội dung quảng cáo thuộc thẩm quyền quản lý của cơ quan

quản lý chuyên ngành làm cơ sở cho việc xem xét, xử lý vi phạm trên không gian mạng. Đồng thời, tiếp tục kiến nghị Bộ Thông tin và Truyền thông có hướng dẫn về tiêu chuẩn kỹ thuật hạ tầng đối với quảng cáo trên không gian mạng, trong đó có tiêu chuẩn về độ an toàn, an ninh thông tin đối với quảng cáo ngoài trời sử dụng thiết bị hạ tầng viễn thông và công nghệ thông tin có kết nối mạng Internet.

Tình hình vi phạm quy định pháp luật về thông tin trên mạng của các tài khoản mạng xã hội cung cấp thông tin công cộng qua biên giới ngày càng phức tạp. Các đối tượng đã lợi dụng tính năng của mạng xã hội như: phát sóng trực tuyến (livestream), chia sẻ hình ảnh, video clip, trao đổi theo nhóm (group chat),... để đăng tải những nội dung vi phạm pháp luật, trong đó phổ biến là hành vi xúc phạm danh dự, nhân phẩm của các tổ chức, cá nhân; sử dụng ngôn ngữ phản cảm, vi phạm thuần phong mỹ tục; đăng tải, chia sẻ thông tin sai sự thật; quảng cáo, kinh doanh dịch vụ trái phép... gây bức xúc trong dư luận xã hội, ảnh hưởng đến trật tự an toàn xã hội. Trong quá trình quản lý, xử lý đối với các trang tin điện tử, mạng xã hội có hệ thống máy chủ tại nước ngoài, Thành phố Hồ Chí Minh đã tổng hợp danh sách, chứng cứ, tư liệu vi phạm chuyển cơ quan chức năng và Bộ Thông tin và Truyền thông phối hợp xử lý từ 10-15 vụ việc theo thẩm quyền (Ủy ban nhân dân Thành phố Hồ Chí Minh, 2022). Thành phố cũng đã ứng dụng công nghệ thông tin, hệ thống giám sát thông tin trên mạng Internet để kịp thời tổng hợp, nắm bắt các diễn biến thông tin dư luận xã hội quan tâm, chia sẻ trên Internet có liên quan đến các lĩnh vực kinh tế, chính trị, văn hóa... để kịp thời có phương án xử lý, đồng thời theo dõi, kiểm soát chặt chẽ hoạt động đăng tải các thông tin trái chiều, thù địch của các đối tượng trên không gian mạng Internet để xử lý (Ủy ban nhân dân Thành phố Hồ Chí Minh, 2022).

Tuy nhiên, khi đánh giá tác động chung của tình hình quản lý, cung cấp và sử dụng thông tin trên trang thông tin điện tử (trừ dịch vụ công trực tuyến của cơ quan nhà nước), mạng xã hội đối với đời sống kinh tế, văn hoá, xã hội, an ninh, quốc phòng... tại Thành phố Hồ Chí Minh, bên cạnh kết quả đạt được, vẫn còn nhiều hạn chế, bất cập gây khó khăn cho công tác quản lý và hậu kiểm. Công tác quản lý nhà nước về truyền thông chưa chặt chẽ, chưa có những cơ chế, chính sách phù hợp trong quản lý; công tác điều hành, quản lý của cơ quan chủ quản đôi lúc còn lỏng lẻo, thiếu kiên quyết, kịp thời chấn chỉnh những sai sót, vi phạm của cơ quan trực thuộc; công tác quy hoạch, đào tạo, bồi dưỡng, xây dựng đội ngũ cán bộ truyền thông còn có những hạn chế; kinh phí và trang thiết bị phục vụ hoạt động quản lý nhà nước về truyền thông trên trang thông tin điện tử, mạng xã hội nhìn chung chưa đáp ứng được yêu cầu (Ủy ban nhân dân Thành phố Hồ Chí Minh, 2022).

4. Giải pháp tăng cường quản lý nhà nước về truyền thông trên trang thông tin điện tử và mạng xã hội tại Thành phố Hồ Chí Minh

Nhằm nâng cao hiệu lực, hiệu quả quản lý nhà nước về truyền thông trên trang thông tin điện tử và mạng xã hội ở Thành phố Hồ Chí Minh cần triển khai đồng bộ các giải pháp sau:

Một là, tăng cường sự lãnh đạo của các cấp ủy, tổ chức đảng đối với công tác quản lý nhà nước về truyền thông. Thực tế cho thấy, dưới sự lãnh đạo của Đảng, các cơ quan truyền thông nước ta đã trở thành một binh chủng hùng mạnh của công tác tư tưởng, văn hóa, hoạt động hiệu quả trên tất cả các lĩnh vực của đời sống xã hội, như: chính trị, kinh tế, quốc phòng, an ninh, đối ngoại, xây dựng Đảng, hệ thống chính trị và hoạt động thông tin

quốc tế. Trong điều kiện, tình hình đất nước và thế giới hiện nay với những thuận lợi, thách thức đan xen từ toàn cầu hóa và hội nhập quốc tế, từ cuộc Cách mạng công nghiệp lần thứ tư và phát triển mạnh mẽ công nghệ thông tin, truyền thông, việc tăng cường lãnh đạo của Đảng đối với truyền thông là một yêu cầu khách quan, cấp thiết, có ý nghĩa vô cùng quan trọng. Các cấp ủy, tổ chức đảng cần quan tâm lãnh đạo, chỉ đạo thực hiện tốt công tác quản lý nhà nước về truyền thông trong bối cảnh công nghệ thông tin phát triển nhanh, rộng và chuyên sâu, trình độ dân trí ngày càng cao. Cần đẩy mạnh công tác truyền thông chính sách theo tinh thần Thông báo số 387/TB-VPCP ngày 22/12/2022 về Kết luận của Thủ tướng Chính phủ tại Hội nghị trực tuyến toàn quốc về Truyền thông chính sách: Nhận thức - Hành động - Nguồn lực. Khuyến khích đổi mới sáng tạo về nội dung, cách làm truyền thông chính sách, bảo đảm đủ chất lượng, số liệu thực tế, linh hoạt, sáng tạo, chủ động, kịp thời, nâng cao hiệu quả định hướng thông tin, dư luận (Văn phòng Chính phủ, 2022).

Các cấp ủy, tổ chức đảng quan tâm lãnh đạo, chỉ đạo thực hiện hiệu quả Quy định 85-QĐ/TW ngày 07 tháng 10 năm 2022 của Ban Bí thư về việc cán bộ, đảng viên thiết lập và sử dụng trang thông tin điện tử cá nhân trên Internet và mạng xã hội, Hướng dẫn số 99-HD/BTGTW ngày 20 tháng 3 năm 2023 của Ban Tuyên giáo Trung ương về hướng dẫn thực hiện Quy định số 85-QĐ/TW và các quy định của Đảng, pháp luật của Nhà nước có liên quan đến sử dụng Internet, mạng xã hội. Cần chỉ đạo thực hiện tốt công tác tuyên truyền, quán triệt, hướng dẫn cán bộ, đảng viên thực hiện nghiêm các quy định liên quan đến việc sử dụng Internet, mạng xã hội; tạo động lực cho người dân và chính quyền thành phố đảm bảo hoàn thành nhiệm vụ mà Đại hội đại biểu Đảng bộ Thành phố Hồ Chí Minh lần thứ XI (nhiệm kỳ 2020-2025) đề ra: “ứng dụng mạnh mẽ công nghệ thông tin - truyền thông và các phương pháp khoa học dữ liệu để nâng cao chất lượng hoạt động thống kê, dự báo kinh tế - xã hội trong giai đoạn 2020-2025” (Đảng bộ Thành phố Hồ Chí Minh, 2020).

Hai là, tiếp tục hoàn thiện thể chế quản lý nhà nước về truyền thông. Để nâng cao hiệu lực, hiệu quả quản lý nhà nước về truyền thông trên trang thông tin điện tử và mạng xã hội, việc hoàn thiện thể chế quản lý nhà nước về truyền thông là vấn đề rất quan trọng. Cần thực hiện các quy định của pháp luật về báo chí, viễn thông, công nghệ thông tin để phát triển đi đôi với quản lý tốt các loại hình báo chí và thông tin mạng phù hợp với xu thế phát triển thông tin, truyền thông thế giới và điều kiện Việt Nam. Việc ban hành và thực hiện các quy định quản lý nhà nước về hoạt động truyền thông trên trang thông tin điện tử và mạng xã hội ở Thành phố Hồ Chí Minh phải phù hợp với thực tế của Thành phố và theo quy định pháp luật liên quan hiện hành. Tiếp tục rà soát, ban hành và thực hiện các quy định pháp luật liên quan đến công tác thanh tra, kiểm tra, xử lý các vi phạm pháp luật trên không gian mạng của cá nhân, tổ chức, doanh nghiệp.

Trong tình hình hiện nay, cần thực hiện nghiêm pháp luật của Nhà nước về an ninh mạng, an toàn thông tin mạng và các văn bản liên quan nhằm nâng cao nhận thức, ý thức, trách nhiệm của cán bộ, công chức, viên chức, người lao động, nhân dân trong quản lý, cung cấp và sử dụng dịch vụ Internet, thông tin trên môi trường mạng. Không gian mạng đã trở thành không gian chiến lược, do đó, phải chủ động ứng phó với các thách thức từ không gian mạng, không để bị động, bất ngờ. Bảo đảm an toàn an ninh mạng phải là một nhiệm vụ trọng yếu, thường xuyên, lâu dài nhằm duy trì môi trường mạng an toàn, lành mạnh, tin cậy cho

cơ quan, tổ chức, doanh nghiệp và người dân, song hành với phát triển kinh tế - xã hội. Để bảo đảm an toàn, an ninh mạng quốc gia có hiệu quả, cần thống nhất một số nhiệm vụ trọng tâm, trong đó, bảo vệ an toàn, an ninh mạng cho Đảng, Nhà nước, cho nhân dân, cho doanh nghiệp là một trong những nhiệm vụ chính trị quan trọng trong tình hình hiện nay.

Ba là, tăng cường cơ chế phối hợp và xây dựng đội ngũ cán bộ quản lý nhà nước về truyền thông. Trong hoạt động quản lý nhà nước về truyền thông có sự phối hợp giữa cơ quan quản lý nhà nước, có chỉ đạo và cơ quan chủ quản nhân sự. Để nâng cao hiệu quả quản lý nhà nước về trang thông tin điện tử và mạng xã hội, Ủy ban nhân dân Thành phố Hồ Chí Minh cần tiếp tục chỉ đạo Sở Thông tin và Truyền thông thường xuyên phối hợp chặt chẽ với Ban Tuyên giáo Thành ủy và ngành chức năng liên quan làm tốt công tác định hướng, quản lý về thông tin, truyền thông, nhất là thông tin trên trang thông tin điện tử và mạng xã hội.

Cần tăng cường xây dựng đội ngũ cán bộ quản lý nhà nước về truyền thông. Đội ngũ này cần có trình độ chuyên môn, kỹ năng nghề nghiệp, có trình độ lý luận chính trị, luôn trung thành với lợi ích của Đảng và dân tộc. Đứng trước sự bùng nổ thông tin hiện nay, đội ngũ cán bộ quản lý truyền thông Thành phố Hồ Chí Minh cũng phải năng động, thích ứng nhanh với sự phát triển của công nghệ số. Do vậy, cần tổ chức đào tạo, đào tạo lại, bồi dưỡng nâng cao chất lượng nguồn nhân lực quản lý nhà nước về truyền thông đảm bảo phẩm chất, trình độ, kỹ năng đáp ứng yêu cầu, nâng cao hiệu quả quản lý truyền thông Thành phố trong tình hình mới.

Bốn là, tăng cường đầu tư tài chính, các công cụ, giải pháp kỹ thuật trong quản lý thông tin điện tử và mạng mạng xã hội. Đầu tư tài chính, các công cụ, giải pháp kỹ thuật để nâng cao hiệu quả quản lý nhà nước về truyền thông; phòng ngừa, ngăn chặn các hoạt động tấn công làm thay đổi nội dung thông tin trên trang thông tin điện tử; kịp thời phát hiện những thông tin xấu độc để có biện pháp xử lý. Đại hội XIII của Đảng đã khẳng định phải “Tăng cường quản lý và phát triển các loại hình truyền thông, thông tin trên Internet. Kiên quyết đấu tranh, loại bỏ các sản phẩm, thông tin độc hại, xuyên tạc, phản động, ảnh hưởng xấu đến ổn định chính trị - xã hội, thuần phong mỹ tục” (Đảng Cộng sản Việt Nam, 2021, t.1: 146).

Các cơ quan quản lý nhà nước về truyền thông cần tăng cường phối hợp với các đơn vị nghiệp vụ thuộc Cục An ninh mạng và phòng, chống tội phạm sử dụng công nghệ cao trong việc triển khai các kế hoạch, bảo đảm an ninh hệ thống thông tin, trang thông tin điện tử của các cơ quan Đảng, Nhà nước, tập đoàn kinh tế, tài chính trọng yếu.

5. Kết luận

Sự phát triển rất nhanh của Internet, các trang thông tin điện tử và mạng xã hội cùng những tác động mạnh mẽ của chúng đến đời sống chính trị, kinh tế, xã hội đã đặt ra yêu cầu đối với các cơ quan nhà nước phải có cách thức quản lý phù hợp để vừa đảm bảo đúng về chính sách pháp luật, vừa khuyến khích, phát huy được mặt tích cực của hệ thống thông tin điện tử này.

Công tác quản lý nhà nước về truyền thông trên trang thông tin điện tử và mạng xã hội ở Thành phố Hồ Chí Minh, bên cạnh những kết quả đạt được, vẫn còn nhiều hạn chế, đặc biệt chưa có những cơ chế, chính sách phù hợp trong quản lý; công tác điều hành, quản lý của cơ quan chủ quản đôi lúc còn lỏng lẻo, thiếu kiên quyết, kịp thời chấn chỉnh những sai sót,

vi phạm; công tác quy hoạch, đào tạo, bồi dưỡng, xây dựng đội ngũ cán bộ truyền thông còn có những hạn chế; kinh phí và trang thiết bị phục vụ hoạt động quản lý nhà nước về truyền thông trên trang thông tin điện tử, mạng xã hội nhìn chung chưa đáp ứng được yêu cầu.

Nhằm góp phần thực hiện mục tiêu xây dựng truyền thông chuyên nghiệp, nhân văn và hiện đại, cần thực hiện đồng bộ các giải pháp cơ bản như: tăng cường sự lãnh đạo, chỉ đạo của các cấp ủy đảng đối với truyền thông; tiếp tục hoàn thiện thể chế quản lý; tăng cường cơ chế phối hợp và xây dựng đội ngũ cán bộ; đầu tư tài chính, các công cụ, giải pháp kỹ thuật trong quản lý thông tin điện tử và mạng xã hội.

Tài liệu tham khảo

Ban Tuyên giáo Trung ương. (2021). *Công văn về việc tăng cường quản lý chặt chẽ thông tin trên mạng xã hội và các loại hình truyền thông khác trên Internet*, số 101-CV/BCSD, ngày 28 tháng 7 năm 2021.

Ban Cán sự đảng Bộ Nội vụ. (2021). *Công văn về việc tăng cường quản lý chặt chẽ thông tin trên mạng xã hội và các loại hình truyền thông khác trên Internet*, số 101-CV/BCSD, ngày 28 tháng 7 năm 2021.

Ban Tuyên giáo Trung ương. (2022). *Kế hoạch về tăng cường công tác chỉ đạo, quản lý, chấn chỉnh hoạt động báo, tạp chí, trang thông tin điện tử, mạng xã hội trong giai đoạn hiện nay*, số 156-KH/BTGTW, ngày 14 tháng 6 năm 2022.

Báo cáo Marketing của We Are Social 2023 có gì mới? (21/3/2023). BR*ND. <https://www.brandszvietnam.com/congdong/topic/330927-Bao-cao-Marketing-cua-We-Are-Social-2023-co-gi-moi>

Bộ Thông tin và Truyền thông. (2022). *Báo cáo Công tác báo chí năm 2022, triển khai nhiệm vụ năm 2023*. Hội nghị Báo chí toàn quốc tổng kết công tác năm 2022 và phương hướng, mục tiêu, nhiệm vụ, giải pháp năm 2023 tại Hà Nội.

Bộ Thông tin và Truyền thông (2016). *Thông tư quy định chi tiết về việc cung cấp thông tin công cộng qua biên giới*, số 38/2016/TT-BTTTT, ngày 26 tháng 12 năm 2016.

Chính phủ. (2013). *Nghị định về quản lý, cung cấp, sử dụng dịch vụ Internet và thông tin trên mạng*, số 72/2013/NĐ-CP, ngày 15 tháng 7 năm 2013.

Thúy Duy. (5/4/2023). Hội nghị lần thứ 20 Ban chấp hành Đảng bộ Thành phố Hồ Chí Minh khóa XI. *Tạp chí Cộng sản*. <https://www.tapchicongsan.org.vn/web/guest/hoat-ong-cua-lanh-ao-ang-nha-nuoc/-/2018/827255/hoi-nghi-lan-thu-20-ban-chap-hanh-dang-bo-thanh-pho-ho-chi-minh-khoa-xi.aspx>

Trang tin điện tử Đảng bộ Thành phố Hồ Chí Minh. (18/10/2020). Nghị quyết Đại hội Đại biểu Đảng bộ thành phố Hồ Chí Minh lần thứ XI, nhiệm kỳ 2020-2025. <https://www.hcmcpv.org.vn/tin-tuc/ngphi-quyet-dai-hoi-dai-bieu-dang-bo-thanh-pho-ho-chi-minh-lan-thu-xi-nhiem-ky-2020-2025-1491870713>

Ủy ban nhân dân Thành phố Hồ Chí Minh. (2022). *Báo cáo giám sát việc thực hiện chính sách, pháp luật trong quản lý, cung cấp và sử dụng thông tin trên trang thông tin điện tử, mạng xã hội và các dịch vụ nội dung thông tin truyền thông khác trên Internet*, số 15/UBND-TH, ngày 18 tháng 02 năm 2022.

Văn phòng Chính phủ. (2022). *Kết luận của Thủ tướng Chính phủ Phạm Minh Chính tại Hội nghị trực tuyến toàn quốc về Truyền thông chính sách: Nhận thức - Hành động - Nguồn lực*, số 387/TB-VPCP, ngày 22 tháng 12 năm 2022.